

EXAMENSARBETE

Hösten 2008

Lärarytbildningen

Motorik i förskolan

- En studie om hur nio pedagoger arbetar för att stimulera barns motorik

Författare
Emma Persson
Anna Ridell

Handledare
Mariann Persson

Motorik i förskolan

- En studie om hur nio pedagoger arbetar för att stimulera barns motorik

Av: Emma Persson & Anna Ridell

Abstract

För att ett barn ska utvecklas motoriskt, så är det viktigt att det finns goda möjligheter till rörelse. Att lära känna sin egen kropp och använda den genom att röra på sig i olika miljöer och sammanhang är angeläget om ett barn ska utveckla en god motorik. Forskning visar att barn sysselsätter sig med alltmer stillasittande aktiviteter samt att barn inte utvecklats så bra motorik som förväntas vid olika åldrar. En stor andel barn tillbringar större delen av dagen inom förskolans verksamhet och läroplanen för förskolan (Lpfö 98) betonar att det är pedagogernas ansvar att stimulera barnens motoriska utveckling. Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger förhåller sig till sitt uppdrag och hur de arbetar för att stimulera barns motorik ur ett helhetsperspektiv på verksamheten. Studien genomfördes i form av semistrukturerade intervjuer samt deltagande observationer. Resultatet visar att pedagogerna i studien arbetar mot strävandemålet angående motorisk träning i läroplanen genom att utgå från ett helhetsperspektiv på verksamheten. De arbetar med planerade aktiviteter såväl som icke planerade. Det framgår att informanterna främst stimulerar barnen i den fria leken genom att erbjuda material, utrustning och olika miljöer i samband med utevistelser som inspirerar barnen att själva utforska och träna sin motorik. Informanterna beskriver sin roll som viktig i olika situationer i den dagliga verksamheten men det skiftar i pedagogernas ambitionsnivå angående hur de aktivt och medvetet stimulerar barn till motorisk träning.

Ämnesord: Förskola, motorik, pedagog, stimulans

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	5
1.1 Syfte	5
2. Forskningsbakgrund	6
2.1 Pedagogens uppdrag i ett motoriskt utvecklingsammanhang	6
2.1.1 Svårigheter i barns motoriska utveckling	8
2.1.2 Observation som metod	9
2.2 Förskolemiljöns betydelse för barns motoriska utveckling	9
2.3 Lekens betydelse för barns motoriska utveckling	11
2.4 Miljöer utanför förskolan som stimulerar barns motorik	12
2.5 Problemprecisering	13
3. Metod	14
3.1 Val av metod	14
3.2 Urval och undersökningsgrupp	14
3.3 Genomförande och bearbetning	15
3.4 Etiska överväganden	16
4. Resultatredovisning av Intervjuer	17
4.1 Motorisk träning i förskolans verksamhet	17
4.1.1 Vikten av motorisk träning	17
4.1.2 Pedagogens roll	18
4.1.3 Målstyrda planerade aktiviteter	21
4.1.4 Omfattningen av planerad målstyrd aktivitet	22
4.1.5 Utevistelser – den fria leken	23
4.1.6 Hinder för motorisk träning	24
5. Resultatredovisning av observationer	26
5.1 Pedagogens roll i utemiljön på förskolan	26
5.2 Pedagogens roll i inomhusmiljön på förskolan	27
6. Diskussion	29
6.1 Slutsats	35
6.2 Metoddiskussion	36
6.3 Förslag på fortsatt forskning	36
Referenser	37
Bilaga 1	40

Förord

Vi som skrivit detta examensarbete sänder de varmaste tack till de pedagoger som ställt upp och gjort denna studie möjlig att genomföra. Utan er hade det inte gått. Vi är även tacksamma för att ni delgett era tankar utifrån vårt valda ämne såväl som släppte in oss i den dagliga verksamheten. Ett stort tack även till vår handledare Mariann Persson för hennes stöd under processens gång.

Vi sänder även de varmaste tack till våra anhöriga för att de stöttat och uppmuntrat oss genom denna process. Tack för all tid ni lagt ner på att granska uppsatsen och de idéer som ni gett för att föra oss vidare i tankegången. Så än en gång stort tack till er.

Vi har under processens gång arbetat sida vid sida för att dela med oss av varandras tankar, idéer och erfarenheter. På så sätt har denna studie varit lärorik för oss båda och vi hoppas att den ska komma till nytta för såväl blivande som verksamma pedagoger.

Emma Persson & Anna Ridell

Högskolan Kristianstad, lärarutbildningen 2008

1. Inledning och bakgrund

Att barn behöver aktiveras fysiskt är ett debatterat ämne idag. Strandell & Bergendahl (2002) menar att det inte är självklart att barn får utlopp för rörelsebehovet på samma sätt som förr. Dagens barn sysselsätter sig med alltmer stillasittande aktiviteter i vardagen såsom tv, tv-spel och datorer. Bilen har dessutom blivit ett behändigt färdmedel för att ta sig dit man vill och barnen skjutsas mellan olika verksamheter (Strandell & Bergendahl, 2002). Forskning visar att barn inte utvecklats så bra motoriskt som förutsätts när de börjar skolan och lyfter betydelsen av fysisk aktivitet för att utvecklas motoriskt samt intellektuellt. I en artikel av Ericsson (2004) lyfts en studie (utifrån Bunkefloprojektet) genomförd av Ericsson, där det konstaterades att det bara var 43 % av alla sex- och sjuåringar som började skolan som hade en bra utvecklad motorik, i relation till vad man bör kunna i den åldern.

Enligt statistik från Skolverket vistas 80 % av alla barn mellan åldrarna ett till fem år i förskolan (<http://www.skolverket.se/sb/d/1663/a/7697>). Att förskolan är en viktig del av barnets utveckling och att barn har ett stort behov av rörelse vet vi från tidigare praktikperioder. Utifrån detta väcks tankar hos oss kring vad man gör i verksamheten och hur pedagogerna i förskolan arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling. Anser pedagogerna att den fria leken utan deras ledarskap och deltagande är tillräckligt för att alla barn ska utvecklas optimalt utifrån ett motoriskt perspektiv? Eller menar pedagogerna att deras roll är viktig i både de planerade aktiviteterna med tydliga mål och syften som de oplanerade aktiviteterna? Hur pedagogerna förhåller sig till och arbetar med motorisk träning i förskolan är ytterst intressant, eftersom det inte finns några direktiv på hur arbetet i förskolan ska utformas. På så sätt är det upp till pedagogerna att tolka hur de eftersträvar motorisk träning¹ i förskolan utifrån strävandemålet i Läroplanen för förskolan (Lpfö 98).

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur pedagoger förhåller sig till sitt uppdrag och hur de arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten. För att nå syftet har vi studerat vad nio pedagoger gör i verksamheten för att stimulera barns motorik under planerade såväl som icke planerade former.

¹ ”Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik, koordination och kroppsuppfattning samt förståelse av vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande” (Skolverket, 1998, s.9).

2. Forskningsbakgrund

I detta kapitel behandlar vi relevant forskning och litteratur med fokus på vårt ämnesval. Inledningsvis tar vi upp pedagogens uppdrag i ett motoriskt utvecklingsammanhang för att sedan övergå till miljöns samt lekens betydelse för barns motoriska utveckling.

Ericsson (2003) beskriver att från födseln och framåt så är rörelsen väsentlig för vår totala utveckling. Genom rörelser blir vi medvetna om våra egna förmågor och ökar vår förståelse för omgivningen samt får kunskap om oss själva. Det finns forskning som visar att barn inte utvecklats så bra motoriskt som behövs för att de ska utvecklas på ett fördelaktigt sätt. Ericsson (2004) belyser i en artikel utifrån sin studie i Bunkefloprojektet att enbart 43 % av sex- samt sjuåringarna hade utvecklat en bra motorik i relation till vad man bör kunna i denna ålder. Vidare beskriver Digerfeldt (1990) att ett av fem barn i förskolan ligger efter i någon eller ett flertal av sina grundläggande förmågor i den motoriska utvecklingen. Ericsson (2004) förespråkar i en artikel vikten av att vi får tillfällen att röra på oss, för att utvecklas motoriskt. Ericsson ifrågasätter även om det finns ställen och svängrum för barn att exempelvis hoppa och menar vidare att om det inte finns kan det vara en möjlig orsak till att barn inte utvecklats en god motorik. Vidare framhåller Ericsson (2005) att forskningen angående brister i motoriken visar på att det finns barn som kanske inte får tillfälle eller den uppmuntran som krävs för att de ska öva och träna och därmed lära sig nya rörelser.

2.1 Pedagogens uppdrag i ett motoriskt utvecklingsammanhang

I läroplanen för förskolan 1998 (Skolverket, 1998) står det att "Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet" (Skolverket, 1998 s. 4). Pedagogen har därmed en viktig roll angående att utforma en verksamhet som innebär trygghet och som på samma gång utmanar, lockar och inspirerar barnet att utforska sina förmågor. Vidare så är det pedagogens ansvar att se till varje enskild individ och dess möjligheter. Samspelet betonas som en viktig del och det ska ske mellan pedagog och individ likaväl som att barnen lär av varandra. Läroplanen har även strävandemål för förskolan angående barns motorik. På så sätt har pedagogerna ett ansvar och ska arbeta för att barn utvecklas motoriskt. I läroplanen står det att förskolan ska arbeta efter att utveckla barns motoriska utveckling och att arbetslaget ansvarar för att tillrättalägga arbetet så att barnen får den uppmuntran och stimulans som krävs. Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) menar dock att det inte finns några riktlinjer för hur arbetet ska utformas utan det är upp till varje

förskola att bestämma. Författarna ifrågasätter emellertid varför styrdokumentet inte innehåller tydligare mål angående motoriken, då författarna framhåller att andra områden såsom språkutvecklingen har mer ingående beskrivningar. Även Ericsson (2008) belyser i en artikel att läroplanerna behöver mer tydligt utformade mål. Ericsson menar att det inte räcker att sträva efter att utveckla barns motorik och betonar vinsterna utav forskning som visar positiva effekter av medveten motorisk träning.

Ericsson (2003) var med och genomförde Bunkefloprojektet som startade 1999. Hon anser att det finns ett samband mellan att barnen är fysiskt aktiva och medvetet tränas motoriskt i förhållande till vad de presterar i skolan. Syftet med hennes undersökning var att ta reda på om en ökning av fysisk aktivitet samt mer medveten träning motoriskt, hade några effekter på barn och deras resultat i skolan. I undersökningen jämfördes resultatet mellan en skola som ingick i projektet och en kontrollgrupp.

I en artikel av Thors (2007) beskriver Mjaavatn en annan synvinkel av det som Ericsson förespråkar. Enligt Mjaavatn finns det inget samband mellan ökad motorisk träning och inläring. Mjaavatn hänvisar till BBO - Projektet (Bevegelse og oppvekst) som genomfördes i Norge mellan åren 2000 och 2004 som syftade till att undersöka om barn presterade bättre i skolan om de fick fler idrottslektioner. Istället menar Mjaavatn att barn blir duktigare genom den uppmärksamhet som de får, när de är motoriskt aktiva och på så sätt blir de motiverade att göra bra ifrån sig.

Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) framhåller att eftersom vi blir alltmer medvetna om rörelsens betydelse för barnets möjligheter att utvecklas så är det viktigt att barnen får tillfälle att röra sig på ett varierat sätt. Det handlar om att erbjuda barnen goda förutsättningar för rörelse, där de kan utforska och pröva samt träna sina förmågor och utefter det tillägna sig nya. Förskolan har därmed ett ansvar att åstadkomma detta. Vidare anser Ellneby (1991) och Sandborgh Holmdahl & Stening (1993) att det är angeläget att förskolans pedagoger erbjuder barnen många situationer att träna olika rörelser. Detta leder till att barn ges möjligheten att utvecklas motoriskt och således lär sig behärska sin kropp och känner glädje över att prestera. Detta bidrar i sin tur till ett ökat självförtroende och det är en förutsättning för att lära. Därmed blir pedagogen viktig, enligt Ericsson (2005) i form av hur hon/han tillåter att detta sker och genom att uppmuntra barnen till rörelse utifrån det som barnet visar intresse för. Då

barn har en förmåga att hitta sysselsättningar som innebär att de får möjlighet att träna sin motorik.

Dessen (1990) och Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) belyser värdet av att pedagoger har goda ämneskunskaper och en bra planering för att kunna skapa motivation hos barnen angående att vilja delta i övningarna eller aktiviteterna. Dessen (1990) anser vidare att det handlar om att vara engagerad, lyhörd och flexibel i mötet med barnen för att kunna anpassa utefter deras nivå. Ericsson (2005) beskriver att ur ett pedagogiskt perspektiv på barns motoriska utveckling så är det viktigt att anpassa undervisningen och vara uppmärksam på vilka svårigheter barnen har. Om ett barn har svårigheter med en rörelseförmåga så ska man gå tillbaka till den färdighet som kommer precis innan i utvecklingen. Detta görs eftersom barnet först måste lära sig denna rörelse innan det kan utveckla nya rörelsemönster. Genom detta tillvägagångssätt låter pedagogen bli att uppmuntra barnet till en rörelse som det inte behärskar. Barnet i sin tur slipper känna att det inte klarar av en rörelse och således undviker pedagogen att sänka barnets tro på sin egen förmåga.

Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) menar att pedagogens bemötande är avgörande för vilka signaler barnet tar till sig. På så sätt är positiv feedback på det som barnet har gjort betydelsefullt och resulterar i att barnets tilltro till den egna förmågan stärks. Detta måste uppfattas som uppriktigt för barnet och i de situationer när barnet inte lyckas med den rörelse som det utför, är uppmuntran från pedagogerna avgörande för barnets fortsatta intresse för träning. Pedagogen bör även lyfta fram barnets framsteg och synliggöra dem för barnet eftersom detta leder till att barnet förstår vad hon/han har lärt sig.

2.1.1 Svårigheter i barns motoriska utveckling

Dessen (1990) och Ellneby (1991) beskriver att det är viktigt att man redan i förskolan är observant på om ett barn har motoriska svårigheter. I Lpfö 98 (Skolverket, 1998) står det följande ”Alla som arbetar i förskolan skall samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande och särskilt uppmärksamma och hjälpa de barn som av olika skäl behöver stöd i sin utveckling” (Skolverket, 1998 s.10). På så sätt innebär det att förskolans pedagoger ska utforma en verksamhet där alla barn får det stöd och den hjälp som behövs för att de ska utvecklas vidare.

Ellneby (1991) påstår att det förekommer att personalen i förskolan inte uppmärksammat motoriska svårigheter hos barn utan att dessa har påvisats när barnet börjat skolan och barnet därigenom möter andra problem såsom läs- och skrivsvårigheter. Enligt författaren inträffar detta eftersom barn med motoriska svårigheter har en tendens att undvika rörelser som de inte klarar av och pedagogerna får därmed enbart insyn i de rörelser som barnet klarar. Dessen (1990) förespråkar att det borde finnas bättre samarbetsvillkor mellan förskolan och skolan för att kunna delge skolan hur barnens motorik ser ut utvecklingsmässigt. Dessen (1990) i enlighet med Danielsson m.fl (2001) och Volmesjö (2006) framhåller att barn är olika och har olika motoriska erfarenheter med sig i bagaget och det betyder att varje barn har sin egen utvecklingsgång. Vidare påpekar Dessen (1990) att den nivå barnet befinner sig på mognadsmässigt, medfödda element samt omgivningen de växer upp i, har betydelse för den motoriska utvecklingen. Trots att vi utvecklas olika menar Danielsson m.fl. (2001) att det är viktigt att känna till hur den motoriska utvecklingen ser ut eftersom detta gör att pedagoger lättare kan upptäcka avvikelser när de vet vilka rörelser som förväntas vid olika åldrar.

2.1.2 Observation som metod

Niss & Söderström (2006) betonar att pedagogen får insikt i vad varje barn klarar av samt vad de är intresserade av genom att observera barnen i vanliga situationer, som till exempel när de befinner sig utomhus och utför olika grovmotoriska rörelser såsom när de hoppar och klättrar. Det medför att pedagogen behöver stimulera barnen att röra på sig för att få denna kunskap. Även Ellneby (2007) framhåller att det är viktigt att observera barnen och att observationen även är bra att använda vid samtal med föräldrarna för att kunna bedöma exempelvis barnets motoriska utveckling. Enligt författaren så råder det delade meningar om ifall pedagogerna i förskolan ska genomföra korrekta bedömningar på barn. Författaren anser att detta ska utföras av yrkesmässiga som har speciell kunskap inom ämnet, men pekar samtidigt på förskollärares ansvar att vara uppmärksam på och kunna beskriva varje barns utveckling för att senare kunna ge barnen rätt åtgärder.

2.2 Förskolemiljöns betydelse för barns motoriska utveckling

Sigmundsson och Vorland Pedersen (2004) hänvisar till olika studier kring hur miljömässig stimulans av motoriken visat positiva resultat för barns motoriska utveckling. Författarna belyser en undersökning gjord av Bril m.fl. (1989) som handlade om hur tidigt barn utvecklar motoriska färdigheter såsom att exempelvis sitta. I studien jämfördes barn från två olika länder, Frankrike och Kenya. Utgångspunkten för studien var vilken roll miljön spelade för

barnens motoriska utveckling, i form av den medvetna träning som föräldrarna gav. Resultatet visade att barnen i Kenya utvecklades snabbare eftersom föräldrarna tränade dessa barn mer. Utifrån ovanstående studie, Brill m.fl (1989) menar Sigmundsson och Vorland Pedersen (2004) att motorisk stimulans i form av träning visar positiva effekter på den motoriska utvecklingen hos barn.

Eftersom barn ständigt vistas i miljöer som inspirerar till rörelseaktivitet så kan det anses att förskolans pedagoger i sitt arbete måste lyfta in rörelsens potential i vardagen. Danielsson m.fl. (2001) förespråkar att det är viktigt att pedagogerna inkluderar rörelsen även i vardagen i förskolans verksamhet. Genom att på ett naturligt sätt lyfta fram tillfällena i vardagen så förbättras förutsättningarna för barnen att träna och öva motoriken. Åhs (1986) framhåller att det krävs miljöer som väcker barnens intresse och lockar till lek inomhus såväl som utomhus, där barnen själv ska inspireras till att utveckla sin motorik. Langlo Jagtøien m.fl. (2002) instämmer med Åhs (1986) och lyfter att barns behov av rörelse förespråkar vikten av att miljön är inbjudande och välförsedd med upplevelser som leder till att barnen utforskar sin vardag. Även Lpfö 98 (Skolverket, 1998) betonar miljöns betydelse för barns möjligheter att utvecklas. Miljön ska locka och inspirera barnen att utforska sin vardag, både inomhus och utomhus utifrån de val som barnen gör.

Att vistas utomhus är enligt Björklid (2005) en naturlig del av förskolans verksamhet. Björklid (2005) och Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) samt Granberg (2000) lyfter utomhusvistelsens möjligheter att stimulera barns motorik. Utomhus finns oftast olika konstruktioner och detta lockar i sin tur barnen till att t.ex. gå, klättra, kasta, snurra, krypa, springa, hoppa, gunga, balansera, vilket är bra för deras grovmotoriska utveckling. Enligt Ellneby (2007) tränar barn sin motorik främst genom att vara rörliga utomhus. Vidare diskuterar Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) att förskolans utemiljö kan variera stort. Trots detta betonar författarna att det är viktigt att pedagogerna ser tillfällena som finns och uppmuntrar och inspirerar barnen att vara rörliga utifrån det som de visar intresse för. Niss & Söderström (2006) förespråkar att utevistelsen leder till välmående barn och eftersom barn har en naturlig glädje över att röra sig så tränar de spontant sina motoriska färdigheter när de rör på sig. Pedagogerna kan dra nytta av detta rörelsebehov och avsiktligt utmana barnen till träning av grundläggande rörelser, så att de därigenom får möjlighet att utveckla alltmer komplicerade rörelsemönster.

Enligt Fagerli m.fl (2001) så är förskolans inomhusmiljö även viktig för barns motoriska utveckling. Vidare anser Fagerli m.fl (2001) i enlighet med Mellberg (1993) att pedagogerna har en viktig roll genom hur de placerar ut material i barnets höjdnivå eller erbjuder material. Det leder till att barnen får möjlighet att utveckla en utforskande vardag och därigenom innehar möjligheten att röra sig och utveckla sin motorik. Barnen får på så sätt möjlighet att klippa, måla, leka med bollar, klistra, teckna, sy och klättra i ribbstolar. Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) beskriver att inomhusmiljön ibland är trång och lokalmässigt dåligt utformad för företagsamma aktiviteter hos barn som begär svängrum. Istället menar författarna att inomhusmiljön erbjuder aktiviteter som behöver mindre plats och att det kan vara exempelvis sånglekar, hoppa på madrasser och göra olika övningar i olika positioner som stimulerar balansförmågan. Miljöns utformning blir på så sätt viktig för barnen och Sigmundsson och Vorland Pedersen (2004) anser att miljön är betydelsefull och att pedagogerna medvetet kan använda sig av miljön för att på så sätt stimulera barn till rörelse och således motorisk träning.

2.3 Lekens betydelse för barns motoriska utveckling

Enligt Lpfö 98 (Skolverket, 1998) ska leken ingå som en naturlig del i verksamheten, där barnen får möjlighet att utvecklas utifrån sina förmågor. Det är pedagogernas ansvar att medvetet använda leken för att varje barn ska få goda villkor att lära sig nya saker och utvecklas. Leken är således viktig och genom lek tillägnar sig barn nya kunskaper samt färdigheter. Även Danielsson m.fl. (2001) lyfter lekens betydelse samt dess framträdande plats i förskolans verksamhet som ett fördelaktigt sätt för pedagogerna att erbjuda barnen en tillgänglig samt tillåtande miljö. Författarna förespråkar att vardagsarbeten, material och normer inte får bli besvär för leken eftersom detta kan leda till tillfälliga sysselsättningar där motoriken inte stimuleras på ett förtjänstfullt sätt.

Leken har stor betydelse för barns motoriska utveckling och Ericsson (2003) betonar att barn som inte får möjlighet att leka motoriskt blir mer hämmade i sin utveckling. Vidare betonar Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) att barnen genom leken blir medvetna om sig själva, eftersom små barn upplever med sin kropp och de rörelser som de utför. Således blir det svårt för barn som inte kan behärska grundläggande rörelser att delta i leken och dess form. Enligt Mellberg (1993) är det eftersträvansvärt att avsätta gott om tid för barnen att leka. Leken bidrar till att de utvecklar sin motorik genom att de får möjlighet att testa sina rörelser på olika sätt. Barnen tränar sina rörelser om och om igen tills de behärskar dem. När barnen utvecklar sina rörelsemönster i leken så utvecklas även barnens sociala kompetens när de ska komma

överens om vilka regler som ska gälla. Pedagogen blir på så sätt viktig och hon/han kan med fördel leka med barnen eller betrakta leken, eftersom ansvaret vilar på henne eller honom.

Barn är i ständig rörelse och Ericsson (2005) och Mellberg (1993) poängterar att dessa lekar där barnen får utlopp för sina rörelsebehov kan behövas från barnets perspektiv, eftersom barnen måste få möjlighet att utöva sina motoriska förmågor. Trots att lekarna kan upplevas som röriga så bör pedagogerna betrakta vad barnen gör i sina lekar innan de bestämmer om den får fortskrida eller inte, eftersom dessa vilda lekar ger barnen många grovmotoriska erfarenheter. I enlighet med Mellberg (1993) så anser Ericsson (2005) att pedagogerna på förskolan bör vara delaktiga i lekarna tillsammans med barnen. Vidare framhåller Ericsson (2005) att pedagogen kan ge barnen goda upplevelser av att röra på sig likaväl som utveckla barnens sociala förmågor genom att vara närvarande i leken och på så sätt bekräfta dem. Även Skolverket (1997) betonar utifrån tidigare studier att det är av största vikt att vuxna deltar och samspelar i barns lek eftersom den vuxne i stor grad påverkar lekens möjligheter att utvecklas.

Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) betonar att leken är ett bra sätt för barnen att utveckla motoriken men att den fria leken utomhus ofta saknar pedagogernas aktiva insatser. Vidare framhåller författarna att om pedagogerna har en inställning som säger att barn på egen hand under leken kan utveckla och automatisera motoriken så har de en uppfattning som säger att deras ledarskap inte är nödvändigt. Alla barn inte är rörliga och på så sätt behöver pedagogen arrangera olika situationer som lockar samtliga barn till rörelse. Således har pedagogen möjlighet att påverka genom att hon eller han tillhandahåller olika tillfällen där alla barn lockas till att undersöka och träna sina motoriska förmågor. Det är även viktigt att pedagogen finns tillhands och bekräftar barnen och deras framsteg genom att uppmuntra och stödja. Mellberg (1993) och Ericsson (2005) instämmer med Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) och förespråkar att personalen i förskolan medvetet kan erbjuda barnen olika aktiviteter som avser att barnen får träna motoriken under den fria leken. På så sätt blir pedagogen viktig eftersom det även handlar om att uppmuntra barnen och locka, då det finns barn som inte självmant tar sig an dessa utmaningar. Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) betonar att genom att pedagogen går tillväga på detta sätt och uppmuntrar barnen och ger dem möjlighet till att träna motoriken i olika aktiviteter, så kan det även locka barnen att fortsätta upptäckandet på egen hand.

2.4 Miljöer utanför förskolan som stimulerar barns motorik

Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) och Mellberg (1993) och Fagerli m.fl (2001) framhåller att barn behöver tillgång till olika miljöer där de inspireras till att röra sig på ett variationsrikt sätt. Att variera miljöer såsom exempelvis att besöka skogen, simhallen, gymnastiksalen eller olika lekplatser ger barnen möjlighet att träna sina motoriska färdigheter på ett mångsidigt sätt. Enligt Lpfö 98 (Skolverket, 1998) ska pedagogerna se till att barn via vistelse utomhus får tillgång till miljö som är planerad såväl som miljöer i naturen. I dessa miljöer ska barnen lockas till lek och aktivitet. Danielsson m.fl., (2001) beskriver att genom naturen kan barnen själv välja utmaningar utefter sina förmågor via val av lekar, övningar och aktiviteter. På så sätt kan alla uppnå framgång eftersom miljön inte visar hur man bör eller ska kunna bemästra en rörelse. Barnen får självmant hitta och kan således anpassa efter den nivå de befinner sig på mognadsmässigt. Vidare menar Ericsson (2005) att det exempelvis under promenader är fördelaktigt för pedagogerna att ta tillvara på de grovmotoriska aktiviteter som barnen impulsivt visar intresse för under utevistelsen, då barn ofta letar upp situationer där de får möjlighet att träna och således utveckla sin motorik. Granberg (2000) beskriver att utomhusmiljön innehåller kuperad terräng som ger barnen möjlighet att öva och lära sig att kontrollera kroppens rörelser.

2.5 Problemprecisering

Ovanstående bakgrund betonar vikten av att barn får goda möjligheter att träna och öva sin motorik genom varierade rörelseupplevelser för att utveckla en god motorisk förmåga. Intressant att tillägga är att förskolan har en läroplan (Lpfö 98) som ligger till grund för förskolans arbete och ett av målen behandlar motorisk träning. Dock finns det inga riktlinjer eller mål att uppnå, utan strävandemål som är fri för tolkning. Det medför att förskolans verksamhet utformas på skilda sätt utifrån de kommunala samt lokala mål som sätts upp för verksamheten. Eftersom det är viktigt att röra på sig för att utveckla en god motorik, finner vi det relevant att undersöka hur pedagoger förhåller sig till sitt uppdrag och arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten. För att nå syftet har vi studerat vad nio pedagoger gör i verksamheten för att stimulera barns motorik under planerade såväl som icke planerade former.

- Hur förhåller sig pedagogerna till sitt uppdrag och hur arbetar de med planerade och icke planerade aktiviteter för att stimulera barns motorik?

3. Metod

I detta kapitel redogör vi för valet av metod som tillämpas och hur vi gick tillväga i valet av undersökningsgrupp. Därefter presenteras även de informanter som medverkat i undersökningen. Sedan belyser vi hur studien genomfördes samt hur datainsamlingen bearbetades. Avslutningsvis behandlas etiska överväganden.

3.1 Val av metod

För att uppnå syftet med denna studie angående hur nio pedagoger förhåller sig till sitt uppdrag och arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling, utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten, valdes intervjuer i kombination med observationer. Grundtanken bakom detta, vilket även Denscombe (1998) betonar är att det kan finnas skillnader på hur man säger att man arbetar och hur man faktiskt gör. I vårt metodval utgår vi från Denscombe (1998) som framhåller att beroende på om forskaren använder intervju eller enkät som metod kommer an på om forskaren vill få ytliga upplysningar från en större grupp (enkät) eller om forskaren vill lagra ingående information (intervju) från ett lägre antal personer. Med detta som utgångspunkt valdes intervju som metod i undersökningen eftersom det var av intresse att gå in på djupet angående hur pedagogerna i förskolan tänker att de arbetar utifrån ämnesvalet. Vidare användes semistrukturerad intervju eftersom denna metod ger möjlighet att utifrån färdiga frågeställningar, vara flexibel och därmed även utnyttja följdfrågor utifrån det som informanterna ger uttryck för. Vidare har vi valt observation som metod eftersom det ger forskaren tydlig data. Patel & Davidsson (2003) poängterar att observation ger forskaren chansen att studera olika uppföranden och händelseförlopp. På så sätt valdes deltagande observation som observationssätt och Denscombe (1998) framhåller att denna metod ger forskaren möjlighet att se vad som händer under en viss tidsperiod, får tillfälle att lyssna och ställa frågor samt att metoden tillhandahåller datainsamling som erbjuder möjlighet till reflektion över detaljer, sammanhang och sociala förhållanden.

3.2 Urval och undersökningsgrupp

För att genomföra denna studie ansåg vi att tre förskolor, med tre pedagoger på respektive ställe var ett lämpligt och rimligt urval. På så sätt tog vi kontakt med nio informanter fördelade på tre förskolor i två olika kommuner på olika orter. Förskolorna kände vi till sedan tidigare och valdes eftersom vi ville få ett bredare perspektiv. Vi kontaktade två förskolor genom besök och fick därmed sex informanter till undersökningen. De tre andra

informerarna kontaktades via telefon. Pedagogerna som medverkat i studien är såväl förskollärare som barnskötare och deras livserfarenhet inom yrket är allt ifrån 5-25 år. Här nedan följer en presentation av informanterna.

Förskola 1	1 Förskollärare 2 Barnskötare	Informant A 45år Informant B 63 år Informant C 42 år	Barngrupp 3-5 års 14 barn
Förskola 2	1 Förskollärare 2 Barnskötare	Informant D 50 år Informant E 42 år Informant F 35 år	Barngrupp: 1-3 års 12 barn
Förskola 3	2 förskollärare 1 Barnskötare	Informant G 42 år Informant H 27 år Informant I 48 år	Barngrupp: 1-5 års 16 barn

3.3 Genomförande och bearbetning

Som tidigare nämnts valde vi intervju och observation som metod i denna undersökning. Intervjuerna gick till på så vis att samtliga pedagoger intervjuades enskilt i ett avskilt rum på respektive förskola. Intervjuerna gjorde vi tillsammans för att den ena av oss skulle intervjua och den andra förde fältanteckningar för att kunna skriva ner hur pedagogen i fråga agerade under intervjutillfället, vilket medför att vi exempelvis tittade på kroppsspråk och osäkerhet. Vi använde en videokamera under intervjun och en del av pedagogerna gav sitt godkännande till att bli filmade medan andra endast gav sitt godkännande till att ljudet fångades upp. Under intervjuerna utgick vi från de färdigställda intervjufrågorna (Bilaga 1). Dock var vi flexibla angående ordningsföljden och valde att fokusera på dialogen och därigenom även ställa följdfrågor för att gå in på djupet om hur pedagogerna tänkte kring vårt ämnesval. Genomsnittstiden för intervjuerna var ca 30 minuter. Vi valde att bearbeta intervjuerna genom att renskriva dem utifrån vad som sades. Därefter läste vi noggrant igenom intervjuerna för att få ett övergripande perspektiv. Sedan letade vi efter likheter och skillnader vid analysen utifrån vad pedagogerna gör i verksamheten för att uppnå syftet med studien angående hur de arbetar för att stimulera barns motorik utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten. På så sätt skapades rubriker som ansågs vara relevanta för att redogöra för undersökningens resultat.

Informanterna A, B och C intervjuades och observerades vi parallellt under en hel dag efter deras önskemål. Intervjutillfället med informanterna D, E och F skedde efter samråd med

personalen under förmiddagen en dag och tillfället att observera genomfördes under förmiddagen följande dag. Informanterna G, H, I intervjuades under förmiddagen och observationerna ägde rum under två spridda dagar. Vid observationerna förde vi fältanteckningar i form av nyckelord med hjälp av penna och papper. Under observationerna fokuserade vi på pedagogernas arbetssätt, ledarskap och deltagande gällande att stimulera barns motorik samt till viss del hur barnen utnyttjade miljön och hur tillgängligt materialet var utifrån ett motoriskt perspektiv. När observationerna ägde rum befann vi oss i olika rum vid olika tillfällen och dokumenterade vad vi såg. Sedan sammanställde vi det vi sett under observationerna och tittade på likheter och skillnader kring hur pedagogerna arbetade med motoriskträning, för att uppnå syftet med vår studie.

3.4 Etiska överväganden

Vi tog kontakt med samtliga informanter i god tid innan undersökningen påbörjades så att vi redan från start hade deras godkännande till medverkan. Vi var även noga med att informera om deras anonymitet, frivillighet och deras rätt att ta del av den slutgiltiga studien. Enligt Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer är en av huvudreglerna att deltagarna i undersökningen ska få ta del av syftet. Det innebär att vi berättade för informanterna att vår undersökning handlade om hur de arbetade för att stimulera barns motorik utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten.

4 Resultat

I detta kapitel presenterar vi resultaten av hur pedagogerna förhåller sig till sitt uppdrag och hur de arbetar för att stimulera barns motorik, utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten. För att nå syftet med studien har vi studerat vad nio pedagoger gör i verksamheten för att stimulera barns motorik under såväl planerade former med tydliga mål och syften som oplanerade. Vid bearbetningen och analysen har vi läst igenom intervjuerna för att få ett övergripande perspektiv. Därefter letade vi efter likheter och skillnader och skapade rubriker utifrån det resultat som vi fann relevant utifrån syftet med undersökningen. I presentationen av resultatet har vi valt att i viss mån inflika direkta citat från informanterna för att styrka såväl som tydliggöra vad som framkommit. Huvudrubriken är motorisk träning i förskolans verksamhet. Utifrån huvudrubriken har vi skapat underrubriker för att belysa likheter samt skillnader och dessa är, vikten av motorisk träning, pedagogens roll, målstyrda planerade aktiviteter och dess omfattning, utevistelser – den fria leken och avslutningsvis vilka svårigheter pedagogerna ser med att stimulera barns motorik.

4.1 Motorisk träning i förskolans verksamhet

De medverkande informanterna i undersökningen framhävde en mängd olika möjligheter som finns utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten angående hur de arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling. Det förekommer olika aktiviteter inomhus såväl som utomhus. Det blir synligt att övervägande av de planerade målstyrda motoriska aktiviteterna sker inomhus medan den ”oplanerade” fria leken med fokus på motoriks träning får stort utrymme i samband med planerade utevistelser eller vid den dagliga utevistelsen på förskolans gård.

4.1.1 Vikten av motorisk träning

Det framgår tre skilda synsätt utifrån intervjuerna angående vilken betydelse motoriken har för barnen. Tre av informanterna framhåller vikten av rörelse för barnens välbefinnande, medan två informanter ser motoriken som viktig utifrån ett helhetsperspektiv på människans utveckling och menar att de olika utvecklingsområdena sker i samspel med varandra. De resterande fyra informanterna beskriver motoriken som viktigt ur ett inlärningsperspektiv och betonar vikten av motorisk träning för kommande inläring.

Välbefinnande

Tre av informanterna (C, D och E) framhåller att motoriken är viktig för att barnen ska må bra. Informant E och informant C anser att barn måste få möjlighet att röra på sig för att de ska känna sig trygga i sin kropp och att rörelsen är viktigt för att barnen ska må bättre. Även informant D belyser detta och menar fortsättningsvis att barnen även ska hitta glädjen i att få röra sig på ett bra sätt.

Helhetssammanhang på utveckling

Informant G och I lyfter fram den totala utvecklingen. Informant G beskriver att den motoriska utvecklingen är grunden för den fortsatta utvecklingen och menar att alla delar finns i förskolan och att de går hand i hand. På så sätt anser informanten att motoriken är viktig för att man ska kunna gå vidare i sin utveckling och lyfter fram exempelvis den kognitiva, sociala, språkliga och emotionella utvecklingen. Även informant I belyser detta och berättar vidare att motoriken är viktig redan från födseln och menar fortsättningsvis att barn som hämmas i sin utveckling kan få svårigheter senare i livet, eftersom utvecklingen sker i ett samspel.

Lärande

Fyra av informanterna A, B, H och F anser att motoriken är betydelsefull för barnens fortsatta lärande. Informant A och B berättar att motoriken är viktigt för att barnen ska kunna sitta still och koncentrera sig. Informanterna menar att barnen måste få utlopp för sitt rörelsebehov för att de ska kunna sitta still och senare lära sig saker i skolan såsom att läsa och skriva. Informant H menar även att det finns forskning som visar på att motorisk träning underlättar för barnens fortsatta inläring såsom skriv- och läsinläringen och framhåller fortsättningsvis att detta är något som hon tror helt och fast på.

4.2.4 Pedagogens roll

Informanterna i undersökningen förespråkar sin roll angående barns motoriska träning som viktig i form av att visa på bra miljöer, uppmuntra, vara en förebild, bemöta inaktiva barn, se barns olikheter och skapa möjligheter till motorisk träning.

Visa på bra miljöer

Fem (A, C, D, G och H) av informanterna beskriver värdet av att erbjuda barnen en tillåtande och tillgänglig motorisk miljö inomhus såväl som utomhus. Dessa informanter anser att

materialet ska finnas tillhands och erbjudas barnen och att detta gör att barnen lättare kan ta sig för olika aktiviteter som leder till motorisk träning. På så sätt får barnen goda förutsättningar att hitta olika motoriska aktiviteter eftersom miljön är inbjudande och stimulerar till lek och aktivitet.

Som jag ser det så ska man ha en tillåtande motorisk miljö. Vi har leksakerna på låg nivå så barnen själv kan ta tex hink och spade utan att behöva be om hjälp. Det gör det genast mycket lättare att snabbt, på eget initiativ komma igång med leken. Det finns ju hela tiden att de kan eftersom de klättrar upp i soffan eller kryper runt på golvet när de leker med bilar (informant A).

Skapa möjligheter till motorisk träning

Tre av informanterna D, F och H anser att inomhusmiljön inte alltid kan tillgodose barnens naturliga rörelseglädje och menar fortsättningsvis att det handlar om att erbjuda barnen utegården på förskolan eftersom där finns bättre möjligheter till fartfyllda rörelselekar som barnen tar sig för. Vidare menar denna informant H att det även handlar om att reflektera över hur man förhåller sig till barns naturliga rörelseglädje i form av att ta sig tid att se vad barnen egentligen tar sig för, och på så sätt medvetandegöra sina gränser för barns utforskande kring den motoriska utvecklingen.

Uppmuntra till motorisk träning

Två av informanterna berättar att deras roll är att vara positiva och se till barnets möjligheter och sedan uppmuntra och berömma barnen så att det blir lustfyllt och glädjefullt och att barnen således får god självkänsla av att känna att de bemästrar olika förmågor.

Att ge positivt beröm och uppmuntra barnet till att röra på sig tycker jag är jätteviktigt (Informant A).

Det är viktigt att uppmuntra barnet så det känner glädje och kan” (Informant B).

En pedagog beskriver att hennes roll är att vara närvarande och utgå från det som intresserar barnen samt utifrån deras nivå. Det handlar även om att uppmuntra dem att röra på sig genom lek och rörelse i olika situationer på ett lustfyllt sätt.

Tycker att det är viktigt att se vad barnen tycker om att göra och att man själv deltar och visar att det är roligt så att barnen tycker att det är roligt att vara med. Sen då att man vet vad barnen kan och inte kan så att man kan gå efter det.

Vara en förebild

Några av informanterna berättar att deras uppdrag är att vara positiva och se möjligheterna genom att utgå från barnens förmågor i olika situationer och sedan genom att uppmuntra, delta och visa engagemang, skapa lust hos barnen att röra på sig.

Att vara delaktig och visa att det är roligt med rörelse, ingen tycker att det är roligt att göra något som verkar tråkigt. Så man är ju viktigt då, att erbjuda rolig och utmanande motorisk träning” (Informant B)

Att man är delaktig och visar hur man gör och att man själv visar att man tycker att det är roligt att röra på sig” (Informant F)

Att man deltar och utmanar barnens egen förmåga, kan du hoppa på ett ben eller klättra upp på skötbordet eller vad det nu är för situation. Att man skapa lust och lockar fram det, att det är roligt att behärska sin kropp. (Informant D)

Det handlar ju om att man är delaktig [...] och om att väcka barnens lust och intresse och erbjuda dem material, roliga aktiviteter på ett stimulerande och lustfyllt sätt och sen att man fångar upp och utmanar dem i deras forskande (Informant I)

En informant beskriver vikten av att vara uppmärksam på vad barnen utforskar och att hennes roll på så sätt blir att via samspel utveckla barnens förmågor utifrån det som de visar uttryck för. Denna pedagog menar att det även handlar om att delta och medvetandegöra barnet om sina framsteg och att locka barnen vidare i sitt lärande genom att vara närvarande och uppmuntra barnen.

Man kan ju se i olika situationer, vad det är barnet ser eller har upptäckt och att man sedan i samspel med barnet lockar fram och utmanar genom att man lyfter fram och synliggör det som man gör ihop, det tror jag är det viktiga och att man är medveten, (Informant G).

Bemöta inaktiva barn

Tre av informanterna lyfter fram de barn som inte är så ”rörelseglada” och framhäver vikten av deras roll i form av att utmana och inspirera dessa barn till motorisk träning genom att uppmuntra eller erbjuda material för att stimulera via det som intresserar barnet.

Om inte barnet själv vill röra på sig så tycker jag att vi pedagoger på förskolan måste försöka skapa ett intresse hos barnet via det som barnet tycker om. En del kanske tycker om att rita eller pyssla och andra kanske vill klippa eller springa. Det är viktigt att erbjuda aktiviteter som passar barnen och deras förutsättningar (Informant A).

Viktigt att ta tag i de barn som inte gör det och locka fram det genom att säga, ska vi balansera på sandlådekanten, [...] alltså erbjuda utifrån vad som barnet intresserar sig för (Informant D).

Se barns olikheter

En informant beskriver att barn är olika och således blir hennes roll att se till varje individ och utmana dem utefter det. Pedagogen menar att alla barn inte är så motoriskt aktiva och menar att det således handlar om att stödja barn och uppmuntra och inspirera dem att vilja och våga pröva genom att själv visa och vara aktiv, att det är roligt med rörelse. Vidare framgår betydelsen av att i samspel med barnen hitta olika tillvägagångssätt genom att även låta sig inspireras av deras initiativ och idéer.

Jag känner att barn är väldigt olika och att de har olika personligheter och sätt att vara på. En del är mycket springa, hoppa och busa men andra då får man uppmuntra mycket mer för att de ska våga utmana sina förmågor. [...] samspelet då, att vi inspirerar och uppmuntrar och visar och bjuder på oss själva och hänger på och även härmar barnen eller att vi lockar fram det hos dem. [...] det är en minst lika viktig bit av det motoriska att barnen får lov att känna att de klarat av det själv och att de får beröm, alltså att man ser till varje barn och stödjer dem att ta de här stegen” (H)

4.1.3 Målstyrda planerade aktiviteter

Inomhus

Fem utav informanterna B, C, D, E och F arbetar med olika rörelselekar såsom följa John, kom alla mina barn eller rör dig som en ”ko”. Syftena med dessa aktiviteter är att träna speciella grovmotoriska rörelser såsom hoppa, krypa eller gå. Detta beskriver informant F på följande sätt

Ibland leker vi ”kom alla mina barn där barnen får röra sig på olika sätt t.ex. krypa, gå fram och baklänges eller hoppa och då blir det grovmotorik.

Informanterna A, B, C, H och I berättar om olika övningar som avser riktad motorisk träning gentemot särskilda rörelser. Ett exempel är hinderbanor som anses vara bra motorisk träning där barnen ska balansera på rep eller hoppa, vilket informant B samt C beskriver. Informant C beskriver med nedanstående citat hur hon ibland arbetar med grovmotorisk träning.

Vi har byggt upp en hinderbana där de får hoppa och balansera på rep och leker följa John där vi gör olika grovmotoriska rörelser, där någon är ledare och den andra ska härma. Det tycker barnen är roligt (Informant C)

Informant A arbetar exempelvis med olika gymnastikband och även Informant G betonar den riktade motoriska träningen genom att berätta att man kan arbeta med olika rörelseband som fokuserar på att träna bestämda motoriska rörelseförmågor. Informanten berättar även att hon arbetar med vattenlek med sugrör eller olika ansiktskort med olika ansiktsuttryck för att stimulera barnens munmotorik eftersom barnen ska träna sig i att forma munnen.

Informant E skiljer sig från de andra pedagogerna då hon menar att av- samt påklädningssituationer är en medveten målstyrd aktivitet medan de andra åtta framhäver att detta är en vardaglig rutinsituation som spontant tränar barnens motorik genom att de uppmuntras till att själva pröva.

Utomhus

Tre av informanterna (A, B och E) ser att promenader är ett bra sätt att träna barnens motorik genom att de får möjlighet att gå och att detta även förekommer i olika terränger. Dessa informanter anser fortsättningsvis att promenader är målstyrda planerade och lärarledda aktiviteter och att syftena med dessa är att stärka barnens muskulatur och lära sig behärska sin kropp genom att de får möjlighet att röra sig på markens ojämnheter. Ett exempel är informant A som beskriver det på följande sätt

Vi går ut på promenader med barnen för att de ska lära sig behärska sin kropp och sen bygger det även upp musklerna och balansen då, marken är ju inte alltid så plan.

4.1.4 Omfattningen av planerade målstyrda aktiviteter

Ingen informant i undersökningen har bestämda avsatta tillfällen för lärarledd målstyrd planerad motorisk träning. Det råder en samstämmighet hos pedagogerna kring detta och de menar att motorik är rörelse och eftersom barn rör sig varje dag så kommer motoriken in naturligt i vardagen och andra planerade aktiviteter. Informant G framhåller detta med nedanstående exempel.

Det är liksom inte att tänka motoriken nu måste vi ha med det utan det finns liksom naturligt i vardagen, barnen måste ju röra på sig för att kunna göra saker och på så sätt kommer det in i andra grejer med såsom när vi har språkverkstad (Informant G).

En annan aspekt som betonas avseende omfattningen av planerad målstyrd motorisk träning är att verksamheten fokuserar på olika områden vilka skiljer sig åt mellan informanterna. Tre av informanterna arbetar med matematik som profilering, Informanterna A, B och C framhåller att de för närvarande arbetar med matematik och språk och de övriga tre D, E och F berättar att för tillfället så är det språket som prioriteras i deras verksamhet. Trots detta menar informant I att det borde förekomma mer planerade målmedvetna motoriska aktiviteter. Även informant H belyser detta då hon anser att man även borde planera fler aktiviteter utomhus, men det framgår att detta inte är något som förekommer på hennes avdelning.

4.1.5 Utevistelser – den fria leken

Utevistelser i naturmiljöer såväl som på förskolans gård är något som alla respondenter anser är bra för barns motoriska träning och det är den fria leken som är i fokus vid dessa tillfällen. Det framgår att den fria leken ses som en självklar del av verksamheten och det blir även synligt att dessa aktiviteter ses som spontana och naturliga situationer som leder till motorisk träning. Här nedan följer de likheter samt skillnader som framkom ur intervjuerna angående informanternas uppfattningar om hur de arbetar med motorisk träning samt hur de förhåller sig till detta genom att erbjuda barnen olika miljöer via utevistelser.

Förskolegården

En gemensam nämnare hos alla respondenter är att de vistas utomhus dagligen på förskolans gård och det blir synligt att den fria leken som anses vara en del av den ”oplanerade” verksamheten, är framträdande och att det som sker är utifrån barnens intressen och val av aktivitet. Det förekommer en samstämmighet hos åtta av pedagogerna att barnen själva hittar utmaningar i förskolans utemiljö som stimulerar deras motorik eftersom miljön är inbjudande och stimulerande genom tillgång till material och olika lek konstruktioner samt naturföremål. Detta anser dessa informanter leder till att barnen exempelvis klättrar, springer, hoppar och cyklar. En utav informanterna skiljer sig i detta avseende då hon ser begränsningar i förskolegårdens utrymme som ett hinder för barnen att träna sin motorik utomhus. Informant I berättar att deras utemiljö är liten och att detta på så sätt minskar möjligheterna för att t.ex. cykla.

Tre av informanterna D, E och F betonar att de har en välplanerad utemiljö som är skapad för och anpassad till olika aktiviteter. Halva gården består av naturmiljö och resterande halva är anordnad med olika lekredskap och informanterna menar fortsättningsvis att de tillfört olika material till utegården som avser att stimulera barnen till motorisk träning. Informant F ser utemiljön på förskolan som det främsta arbetssättet att använda för att träna barnens motorik.

Vi är ute varje dag och därute finns så mycket bättre möjligheter än inomhus, det är den bästa träningen [...] Vi har en välplanerad utemiljö med olika redskap på halva utegården och natur med träd, en kulle och gräs på den andra halvan. Utomhus får barnen kämpa, vi har plankor och lastpallar och vi har satt ett rep uppför kullen som de får dra sig uppför (Informant F).

Skogen och havet

Fem av informanterna A, B, C, H och I menar att besök vid skogen är ett planerat rörelsemoment. Dessa pedagoger lyfter fram att skogen ger barnen goda förutsättningar att på eget initiativ stimulera och utforska sina grovmotoriska förmågor genom att klättra, hänga, hoppa och springa. ”Alltså skogen det är ju den bästa motoriska träningen att få lov att gå i en miljö som inte är så plan, att barnen kan hänga och klättra i träden och att de kan använda den på ett stimulerande sätt” (informant H). Vidare anser informant H och I att skogen är den bästa miljön för att stimulera barns motorik på ett naturligt sätt. Tre av informanterna A, B och C planerar även in besök vid havet och berättar att detta är bra för barnens motoriska träning eftersom de får möjlighet att spontant springa och leka, vilket exempelvis informant B betonar.

Lekplatser

Pedagogerna B, D, E, G och I berättar att de även går till olika lekplatser eftersom detta ger barnen andra rörelseupplevelser än de som de får möjlighet att utforska på förskolans gård. Ett exempel är Informant E som berättar ” Vi går ut till lekplatser för där finns andra material som barnen kan använda som ger dem andra upplevelser än de som vi kan ge dem på förskolan”. Denna aktivitet ses som planerad hos dessa informanter och informant D är tydlig med att betona att det är själva momentet och inte innehållet som ses som planerad. ”Det som vi har planerat är att vi går ut en dag i veckan t.ex. till Eos (lekplats) där barnen springer på löparbanorna eller hoppar i gropen, detta är inte vad vi har planerat utan detta gör de av eget intresse men vi har planerat att gå dit”.

4.1.6 Hinder för motorisk träning

Under intervjuerna framkom det olika svårigheter för några av pedagogerna med att stimulera barns motoriska utveckling i förskolan. Trånga inomhuslokaler och bristande resurser såsom brist på material, personal och ekonomi, var orsaker som några av pedagogerna ansåg var svårigheter i deras arbete gentemot barns motoriska träning.

Trånga inomhuslokaler

Några av informanterna D, F, H och I menar att inomhusmiljön på förskolan kan vara ett hinder för motorisk träning. Tre av dessa D, F och H menar att utemiljön ger barnen bättre möjligheter till rörelse när de handlar om mer fartfyllda lekar. Två av informanterna D och F berättar att de går ut med barnen när de springer omkring. Informant H beskriver vidare att

hon försöker gå ut med barnen i den mån verksamheten rymmer. Även informant I belyser begränsningarna med barns rörelseglädje i innemiljön och denna pedagog anser att lokalerna är för små för dessa ”vilda lekar” och stoppar dem. Till skillnad från ovanstående pedagoger nämner denna informant inte möjligheterna med att vistas utomhus.

Bristande resurser

En informant, F beskriver att brist på personal kan vara ett hinder för att kunna tillgå miljöer utanför förskolan och lyfter fram exempel såsom skogen och simhallen. Pedagogen menar att brist på personal hindrar barnen för möjligheter till varierade rörelseupplevelser och berättar att om det inte finns tillräckligt med vuxna så blir det en osäkerhet för barnen.

Informant H framhäver att vid de tillfällen då barns rörelsebehov inte kan tillvaratas på grund av hög ljudnivå och små inomhuslokaler, kan personalbrist vara ett hinder för att kunna erbjuda barnen utegården. Pedagogen menar att det är svårt att kunna gå ut med barnen om man är själv även om intresset finns där eftersom det finns tillfällen då man är ensam i verksamheten såsom vid öppning och stängning.

Informant B berättar att ekonomi kan vara ett hinder i form av att kunna utnyttja exempelvis gymnastiksal och i enlighet med ovanstående informant så belyser denna pedagog att detta berövar barnen möjligheterna att tillgå andra material än det som finns på förskolan och även den träning som detta medför.

Pedagog I anser att brist på material kan bidra till att barns motorik inte stimuleras på ett varierat sätt. Denna informant menar att det behövs olika material som ger skilda rörelseupplevelser för barnen för att de ska kunna sysselsätta sig med olika aktiviteter som stimulerar olika rörelsemönster.

5. Resultatredovisning av observationer

I detta avsnitt beskrivs vad vi sett under observationerna. Under observationerna vistades samtliga informanter på förskolan och den fria leken gavs stort utrymme. På så sätt delades observationens resultat in i två rubriker, inomhus- och utomhusmiljön. Under observationerna studerades pedagogernas arbetssätt, ledarskap samt deltagande för att stimulera barnens motorik. Vidare betraktades till viss del tillgänglighet av material för barnen samt hur barnen utnyttjade miljön, utifrån ett motoriskt perspektiv. Här nedan behandlas även de likheter samt skillnader som framkom.

5.1 Pedagogens roll i utemiljön på förskolan

Under observationerna blev det synligt att samtliga informanters förskolor vistades utomhus vid något tillfälle under dagen. Det uppmärksammades att förskolornas utemiljö skiljer sig åt angående utrymme och material för barnen att använda sig av ur ett rörelseperspektiv. Ett synligt mönster under utevistelsen var att barnens fria lek fick stor plats och det medför att barnens sysselsättningar var av skild art. En del barn var aktiva och exempelvis cyklade, klättrade eller hoppade, medan andra satt still i sandlådan eller på sandlådans kant. Informanterna tillförde i detta avseende material genom att öppna förråd och ta fram olika redskap. Här följer ett exempel med informant D.

Informant D går till förrådet och hämtar repet som hon sedan fäster i en ögla som sitter på staketet. Repet placeras sedan längs med kullen och sedan går hon därifrån och går bort till informant E och F och ställer sig och pratar med dem. Efter en liten stund går några barn fram till repet och börjar dra sig upp för backen med hjälp av repet.

Detta var även synligt bland informanterna A, B och C som även de tillförde material genom att öppna förrådet och låta barnen förse sig med valfri aktivitet utifrån sina intressen. Ingen av informanterna A, B, C, D, E, och F uppmuntrade barnen att röra på sig genom att vara aktiva och delta i barnens sysselsättningar under utevistelsen, utan de stod och samtalade med varandra. Här följer ett exempel med informant H.

En flicka bygger en ”hinderbana” med olika redskap som finns i utemiljön. Hon använder spannar, ett bord, rutschkanan, hopprep etc som hon placerar ut efter varandra. Informant H frågar henne vad hon gör och flickan berättar att hon bygger en bana. Vad fin säger Informant H och flickan bygger vidare. När banan är klar börjar flickan använda banan och klättrar upp på bordet och balanserar på spannarna och så vidare. Några barn ser vad flickan gör och följer hennes exempel. Informant H går fram och uppmuntrar en mindre pojke som hade svårt att ta sig upp för bordet och frågar hur han kan klättra upp? Pojken tittade sig omkring och hämtade en liten pall och klättrar upp på bordet. Informant H berömde honom och sa att det var ett bra sätt att ta sig upp för bordet på.

Informant G, H och I skiljer sig från de andra informanterna genom att de var aktiva under utevistelsen i form av att uppmuntra och vara närvarande i mötet med barnen samt visa intresse för det som barnen sysselsatte sig med. I enlighet med de övriga informanterna försåg G, H och I barnen med material.

5.2 Pedagogens roll i inomhusmiljön på förskolan

Under inomhusvistelsen på förskola 1 och 2 observerades att allt material fanns tillgängligt på barnets nivå exempelvis bygg och konstruktionsmaterial, madrasser, rit- och målredskap, bollar, rockringar etc. På informant G, H och I:s förskola finns det mesta materialet tillgängligt för barnen men det material som informanterna anser är farligt för de minsta barnen finns högre upp exempelvis pärlor och knappar. I samband med samtliga observationer blev det synligt att respondenterna även i inomhusmiljön erbjuder barnen olika material utifrån deras intressen som innebär att de stimulerar motoriken t.ex. målar, ritar, kryper under och igenom tunnel. Även här observerades skillnader i informanternas aktiva medverkan i det barnen sysselsatte sig med. Informanterna G, H och I var aktiva och deltog i barnens sysselsättningar i den fria leken, vilket informanterna A, B, C, D, E och F inte gjorde. Detta gestaltas med följande två utdrag från observationerna.

Informant D, E och F sitter vid mittenbordet i allrummet och dricker kaffe medan barnen leker. En pojke kommer fram och ber informant E om hjälp att öppna en legoburk, vilket informanten gör och pojken springer vidare och bygger med lego.

På informant G, H, I:s förskola befinner sig tre pojkar och en pedagog i byggrummet och bygger med stora färgglada pusselplatsbyggnadsbitar. Informant I frågar vad pojkarna ska bygga och de berättar att de ska bygga ett torn som de sedan ska hoppa ner ifrån. Informant I frågar pojkarna hur ett torn ser ut? Pojkarna berättar och informant I bygger sedan tornet i samspel med pojkarna utifrån hur de anser att det ska se ut. När tornet är färdigt börjar pojkarna klättra och hoppa ner på golvet, vilket informant I tillåter.

Under observationerna framgick det att informanterna på samtliga förskolor uppmuntrar barnen i vardagliga rutinsituationer genom att erbjuda tillfällen där de stimulerar motoriken. Respondenterna uppmuntrar exempelvis de mindre barnen att själv klättra upp för stegen på skötbordet. Barnen får själva duka, ta upp mat, äta och sätta in i diskmaskinen utifrån sina förmågor med uppmuntran och stöd från informanterna. Det förekom skillnader mellan respondenterna i på- samt avklädningssituationer. Informanterna A, B, C, G, H och I är tillgängliga och stödjer samt uppmuntrar barnen att själv klä av och på sig i de situationer som medför detta exempelvis när de ska gå ut eller behöver byta kläder av olika anledningar.

Informanterna D, E och F skiljer sig åt i detta avseende eftersom de klär av och på barnen, utan att de får försöka själv.

6. Diskussion

Studien syftade till att undersöka hur pedagogerna förhåller sig till sitt uppdrag och hur de arbetar för att stimulera barns motoriska utveckling utifrån ett helhetsperspektiv på verksamheten. För att nå syftet studerades vad pedagogerna gör i verksamheten för att stimulera barns motorik under planerade såväl som icke planerade former. I detta avsnitt diskuteras resultatet genom att kopplas till forskningsbakgrunden. På så sätt sätter vi in det i ett större sammanhang. Därefter kommer slutsats, metoddiskussion och avslutningsvis förslag på fortsatt forskning.

Förskolans läroplan Lpfö 98 (Skolverket, 1998) har strävandemål angående motorisk träning och betonar även att det är pedagogernas ansvar att skapa goda betingelser inom detta område. Även Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) har bestämda åsikter angående förskolans roll och framhåller att det är pedagogernas skyldighet att erbjuda tillfällena och situationer som leder till motorisk träning. Författarna menar att eftersom rörelsens betydelse för barns utvecklingsmöjligheter blir ett alltmer uppmärksammat område, så är detta ett område som inte kan förbises. Enligt författarna behöver barn goda förutsättningar för rörelse som medför att de kan träna och utforska sina förmågor och utifrån detta tillägna sig nya. Trots att Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) har en tydlig uppfattning angående rörelsens betydelse, så är det av intresse att tillägga att förskolans läroplan Lpfö 98 (Skolverket, 1998) innehåller strävandemål och inte uppnåendemål kring barns motoriska utveckling. Detta är även något som Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) förespråkar då de poängterar att det inte finns några direktiv på hur förskolans arbete ska utformas utan det medför att det är upp till förskolan och dess pedagoger att bestämma hur de avser att planera eller inte planera verksamheten och dess innehåll.

För att uppnå syftet med studien undersöktes vad pedagogerna gör i verksamheten för att stimulera barns motorik under planerade såväl som icke planerade former. Det framgår att informanterna arbetar med planerade målstyrda aktiviteter. Det förkommer dock likheter såväl som skillnader mellan pedagogerna angående vilka aktiviteter som tillämpas, vilket inte är överraskande. Det framgår att de arbetar med hinderbanor, rörelselekar, gymnastikband, av- och påklädning etc. Vidare så skiljer sig syftena med aktiviteterna åt och intressant är däremot att det enbart är tre av informanterna som berättar att de arbetar med målstyrd planerad aktivitet utomhus, till skillnad från övriga informanter. Dessa tre pedagoger poängterar att en

promenad kan ses som en planerad aktivitet eftersom den syftar till att barnen ska lära sig behärska sin kropp eller träna förmågan att röra sig på markens ojämnheter. Även Granberg (2000) förespråkar vinsterna av att barn får röra sig i ojämn terräng eftersom det stimulerar barnens motorik.

Under intervjuerna fick vi intrycket av att sju av informanter är nöjda med den planerade målstyrda motoriska träning som förekommer. Av intresse är därmed att ta reda på varför det är så? Det blev synligt att det finns två motiveringar angående denna aspekt. Å ena sidan framgår det utifrån resultatet att samtliga informanterna ser rörelsen som ett naturligt inslag i barnens vardag och betonar att motoriken på så sätt stimuleras ur ett vardagligt perspektiv, eftersom vi måste röra på oss för att utforska omgivningen. Vidare poängterades det att motoriken även stimuleras naturligt i andra planerade aktiviteter. Pedagogerna beskrev å andra sidan att den övriga verksamheten måste få sin del och lyfte fram olika områden som deras verksamhet fokuserade på för tillfället. Därigenom blir det enligt oss synligt att informanterna skiljer på den vardagliga ”naturliga” träningen och den riktade träning som förekommer i målstyrda aktiviteter som avser att träna bestämda motoriska förmågor. Fortsättningsvis förefaller tiden på så sätt vara en aspekt som avgör om de arbetar med planerade målinriktade motoriska aktiviteter. Intressant att rikta fokus på är problematiken kring de kommunala samt lokala mål som sätts upp för verksamheten och som prioriteras. Det kan inte nog betonas att detta inverkar på verksamhetens utformning men av intresse är det faktum att samtliga pedagoger för närvarande fokuserade på områden såsom matematik och språk. Detta leder tankarna till det som Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) såväl som Ericsson (2008) belyser i en artikel då de efterfrågar mer tydligt utformade mål angående motorisk träning i styrdokumentet. Kan det vara så att motoriken behöver fler och mer utförliga mål för att den ska få ”större prioritet”? Vi vill dock tillägga att vi ser det som ytterst värdefullt att pedagogerna framhåller motoriken ur ett helhetsperspektiv genom att betona att den finns spontant och naturligt i vardagen. Vi kan i och för sig inte utesluta det faktum att matematiken såväl som språket även är ett naturligt inslag i vardagen, enligt vår mening. Med tanke på motiveringarna från informanterna angående att det handlar om prioritet eftersom det finns naturligt i vardagen och andra aktiviteter så hade det varit ytterst intressant att belysa denna aspekt. Trots att tid, övrig verksamhet och ett vardagligt och naturligt tänk kring motorisk stimulans framgår, så menar två av informanterna att det skulle kunna förekomma mer medveten planerad motorisk träning. Detta pekar enligt oss på att de har funderingar som säkerligen kan bli verklighet.

I samband med studien framkom olika synsätt kring betydelsen av att barns stimuleras motoriskt. Tre av informanterna förespråkar att rörelsen är viktig för att barn ska må bra och känna glädjen i att röra sig samt lära sig behärska sin kropp. Ericsson (2003) beskriver att genom att barn rör på sig så ökar deras förmågor samt att de blir medvetna om vad de klarar av. Även Niss & Söderstam (2006) menar att barn som får lov att röra på sig mår bättre och att de utvecklar motoriska färdigheter. I enlighet med dessa informanter och Ericsson (2003) såväl som Niss & Söderstam (2006) anser vi oss se rörelsens potential som en bidragande faktor till att barn är glada, friska, aktiva och därigenom utvecklas motoriskt.

Ericsson (2003) förespråkar ett samband mellan motorik och inlärning och hänvisar till sin studie (Bunkefloprojektet) som handlade om att barn som fick inplanerad medveten motorisk träning fick bättre resultat i skolan. Mjaavatn (Thors, 2007) är dock av en annan åsikt, då han menar att detta samband inte finns eftersom barns prestationer i skolan beror på den uppmärksamhet som de erhåller när de är motoriskt aktiva. Mjaavatn hänvisar till BBO-projektet och menar fortsättningsvis att denna positiva respons som de ”duktiga” barnen får, resulterar i ett ökat självförtroende och på så sätt bidrar till deras vilja att göra bra ifrån sig. Trots att det finns skilda resultat angående sambandet mellan motorik och inlärning så anser fyra av studiens informanter att detta samband existerar. Vår avsikt är inte att bedöma informanternas synsätt kring vikten av motorisk träning, men av värde att betona är att effekterna av medveten inplanerad motorisk stimulans belyses ur skilda synvinklar i såväl forskningsbakgrunden som i studiens resultat.

Att miljön är viktigt för barns möjligheter att utveckla och utforska sina motoriska förmågor är något som vi anser är viktigt att ha i åtanke som pedagog inom förskolans verksamhet. Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) och Mellberg (1993) och Fagerli m.fl. (2001) betonar vinsterna av att barn får tillgång till olika miljöer såsom exempelvis skogen, för att utveckla en god motorisk förmåga. Olika miljöer leder till att barnen tränar, utforskar och experimenterar med olika rörelser på ett mångsidigt sätt. Även Danielsson m.fl (2001) poängterar att utevistelser i naturen bidrar till att barn på eget bevåg finner lämpliga utmaningar som lockar och inspirerar dem att testa sina motoriska förmågor utifrån den nivå de befinner sig på mognadsmässigt. Det blir på ett lekfullt sätt där det inte finns några krav på barnen angående vilka rörelser man bör eller ska kunna utföra.

En gemensam nämnare i undersökningen bland samtliga pedagoger var att de använder sig av utevistelser för att stimulera barnens motorik. Viktigt att poängtera är även att den fria leken framhävdes i samband med dessa utevistelser som avser förskolegården, skogen, havet och olika lekplatser. Vilka miljöer som tillämpas skiljer sig åt mellan informanterna men värdefullt utifrån studiens syfte är det faktum att informanterna är medvetna om miljöns betydelse. Enligt Åhs (1986) och Langlo Jagtøien (2002) så är miljön avgörande för barnens möjligheter att utvecklas motoriskt. Det krävs intresseväckande och stimulerande miljöer som är välförsedda med upplevelser som lockar samt inspirerar barnen att utveckla en utforskande vardag. Informanterna i undersökningen delar denna uppfattning och samtliga informanter poängterar förskolegårdens möjligheter och berättar att de nyttjar gårdens resurser dagligen, vilket stämmer med den bild som vi fick under observationerna. Åtta av informanterna anser sig vara nöjda med förskolans utemiljö och framhåller olika motoriska aktiviteter som barnen självmant tar sig an som stimulerar motoriken, såsom klättra, hoppa, gunga etc. Tre utav pedagogerna menar fortsättningsvis att de har tillfört material och konstruktioner som avser att stimulera barnens motorik, vilket skiljer sig från de övriga sex som inte ger anspråk på förutsättningarna angående att genomföra förändringar i utemiljön som avser att stimulera barnens motorik. Under observationerna såg vi dock stora variationer mellan förskolornas utegårdar och dess resurser i form av utrymme, konstruktioner, naturmiljö samt material. Bilden som de tre nöjda pedagogerna gav gällande att de anser sig kunna påverka förskolegårdens miljö stämmer med en väl planerad utemiljö enligt vår uppfattning då den bestod av planerad såväl som naturmiljö med bra rörelse ytor.

En av informanterna menade att deras utemiljö var begränsad angående att erbjuda barnen större möjligheter att röra på sig och gav exemplet med att cykla. Även Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) beskriver att förskolans utemiljö kan vara av skild art. Dock framhåller författaren att det även handlar om att se de möjligheter som finns angående att locka och uppmuntra barnen att testa sin motorik utifrån det som de visar intresse för. Vi instämmer med Grindberg & Langlo Jagtøien (2000) men inser även att detta kan påverka barnens möjligheter att utvecklas motoriskt. På så sätt hade man kanske önskat att detta intresse uppmärksammats från en högre nivå. Finns motoriken i tankarna när förskolorna byggs eller renoveras?

Danielsson m.fl (2001) framhåller leken som ett bra sätt att använda i verksamheten för att utveckla barns motorik. Detta är även något som lyfts fram i läroplanen för förskolan Lpfö 98

(Skolverket, 1998) där leken ska ingå som en naturlig del av verksamheten. Genom leken får barn möjlighet att utveckla sina förmågor. Informanterna i undersökningen betonar leken som en viktig del enligt vår mening i samband med utevistelser. Det framgår att de anser att leken ger bra förutsättningar för barnen att via fria val välja aktiviteter som syftar till att de utvecklas motoriskt. Det tolkar vi som att informanterna ser ett kompetent barn som genom tillgång till olika miljöer är förmögna att hitta egna utmaningar som avser att de stimulerar sin motorik. Denna bild stämmer överens med resultatet från observationerna där den fria leken gavs stort utrymme.

Då den fria leken ses som en självklar del av verksamheten enligt vår mening, medför det att det som sker är efter barnens intressen och förutsättningar. En informant D betonade detta genom att beskriva att utevistelsen är ett planerat moment men innehållet blir utefter det som barnen visar intresse för. På så sätt betyder det att det inte förekommer någon planerad målstyrd motorisk aktivitet utomhus som är lärarledd. Detta ser vi utifrån två synvinklar. Dels tolkar vi det som att undersökningsgruppen är medveten om den fria lekens möjligheter att stimulera barns motorik och på så sätt värderar denna i samband med utevistelser. Detta kan ha sin grund i att läroplanen för förskolan Lpfö 98 (Skolverket, 1998) beskriver att barnen ska få möjlighet att vistas i olika miljöer som lockar dem att utforska sina förmågor via lek. Å andra sidan menar vi på att eftersom informanterna aktiva ledarskap skiljt sig åt vilket vi observerat så kan det tänkas att barn inte utvecklas optimalt genom tillgång till miljöer då det kan finnas barn som inte självmant tar sig an motoriska aktiviteter utan är mer stillsittande. Detta är något som vi även uppmärksammade under observationerna och på så sätt kan det tänkas påverka deras möjligheter till motorisk träning i samband med dessa utevistelser.

Under våra observationer har vi sett att pedagogernas aktiva ledarskap och delaktighet under den fria leken skiljer sig åt. Tre av informanterna är närvarande i mötet med barnen och deltar samt leder barnen under deras lek. Detta skiljer sig åt för de övriga informanterna då ett synligt mönster har varit att de i längre perioder har samtalat med varandra och därigenom inte varit aktiva i sitt ledarskap gentemot barnen på samma sätt som de andra tre pedagogerna. Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) förespråkar att om en pedagog inte medvetet och aktivt agerar och arrangerar olika sysselsättningar som syftar till att barnen ska utveckla sin motorik, på så sätt anser att deras aktiva ledarskap inte är viktigt. Detta kan vara en möjlig förklaring till att dessa sex pedagoger inte innehar den aktiva roll som de framhåller under intervjuerna. Vidare beskriver Denscombe (1998) att fördelen med att kombinera intervjuer

såväl som observationer är att forskaren får insyn i både hur de säger sig arbeta samt hur de egentligen agerar, vilket kan vara en annan orsak.

Enligt vår tolkning utifrån intervjuerna så belyser de att deras uppdrag är att vara aktiva i sin pedagog roll. Det framgår olika beskrivningar angående hur de förhåller sig till detta genom att de ser sin roll som att exempelvis uppmuntra, vara en förebild, erbjuda bra miljöer med material på barnens nivå. Trots allt belyser samtliga att deras pedagogroll är av största vikt och tre utav informanterna lyfter även fram de inaktiva barnen och deras betydelse för dessa barnens möjligheter till motoriska aktiviteter. De menar på att det handlar om att inspirera dessa barn till att utforska sina förmågor. Med tanke på att dessa tre informanters aktiva ledarskap skiljer sig åt då enbart en utav pedagogerna är aktiv i form av att uppmuntra och delta samt vara en förebild, i sin pedagogroll kan det inte uteslutas att barns möjligheter till motorisk träning påverkas.

Sigmundsson & Vorland Pedersen (2004) samt Mellberg (1993) och Ericsson beskriver att det är viktigt att pedagogen aktivt leder barnen genom att uppmuntra, locka dem till rörelse eftersom det finns barn som inte självmant ta sig an dessa utmaningar och på sätt utvecklar sina motoriska förmågor. Detta är även något som vi sett i samband med observationerna då en del barn var mer stillstående. Värt att betona är även att Ellneby (1991) menar att barn med brister i motoriken har en tendens att undvika de rörelser som de har svårt med. På så sätt anser vi att pedagogernas aktiva insatser att stimulera barn till motorisk träning utifrån deras intressen, är av betydelse under alla situationer som uppkommer under dagen på förskolan. Trots allt har vi observerat att alla pedagoger är aktiva avseende att erbjuda material såväl som inreda en miljö där det finns på barnets höjdnivå. Detta menar vi resulterar i bättre förutsättningar för barnen att utveckla en utforskande vardag som uppmuntrar och lockar dem till olika aktiviteter som stimulerar deras motorik. Mellberg (1993) och Fagerli m.fl (2001) betonar vinsterna för barnen med att material finns tillgängligt samt att det kan erbjudas material utifrån ett motoriskt perspektiv på barns lärande.

Utifrån studien menar vi oss se ett mönster i att det finns möjligheter att stimulera barns motorik inomhus såväl som utomhus. Dock framgår det att några av informanterna menar på att utemiljön är bättre lämpad för detta ändamål. Tre av informanterna anser att det finns begränsningar med att stimulera barns behov av rörelse vid mer fartfyllda lekar inomhus. Vi uppfattar det dock som att pedagogerna i de fall det går försöker lösa detta genom att gå ut.

Det framkommer även att i strävan att tillmötesgå barnens rörelsebehov kan personalbrist vara ett hinder. Vidare är brist på utrymme, ljudnivå och trivsel för de andra barnen hinder för barns vilda lekar ska kunna fortgå. Intressant är även att en av informanterna betonar att det vidare handlar om att reflektera över sin yrkesroll och på så sätt ta sig tid att se vad barnen utforskar och därigenom se över de gränserna som man sätter för barns rörelsebehov. Ericsson (2005) och Mellberg (1993) framhåller att barns motorik stimuleras under dessa lekar. Vidare beskriver författarna att det är viktigt att betrakta barnens lekar innan man avgör om de ska avbrytas eller om de ska få fortgå. Vi delar Ericssons (2005) och Mellberg (1993) uppfattning och instämmer med en utav pedagogerna i studien om att det är värdefullt att se över nyttan med de gränserna som man sätter i sin yrkesroll.

Det framgick av studien att pedagogerna kunde visa på en medvetenhet om att motoriken finns naturligt i allt som sker genom att berätta om möjligheterna i hela verksamheten för att stimulera barns motorik. Detta är även något som Danielsson m.fl (2001) framhåller då författarna anser att det handlar om att se möjligheterna som finns i vardagen och på så sätt frambringa dem. Detta finner vi enormt positivt eftersom verksamheten ska bedrivas i sådan form att lärandet ska ske under hela dagen, vilket även betonas i läroplanen för förskolan (Skolverket, 1998). Viktigt att tillägga är att informanternas aktiva roll skiljer sig åt och på så sätt kan det tänkas påverka barnens möjligheter till motorisk träning i vardagen.

6.1 Slutsats

Utifrån studien dras slutsatsen att pedagogerna arbetar mot strävandemålet angående motorisk träning i läroplanen (Skolverket, 1998) genom att utgå från ett helhetsperspektiv på verksamheten. De arbetar främst med att erbjuda barnen motorisk träning genom utevistelser såsom utomhusmiljön på förskolan, skogen, lekplatser, havet och där barnen får möjlighet att utveckla motoriken via fri lek. Det framgår även att pedagogerna tillhandahåller och erbjuder barnen olika material som avser att deras motorik stimuleras. De arbetar även med planerade aktiviteter såsom exempelvis rörelselekar, hinderbanor, rytmik och sång med rörelser samt promenader. Vidare lyfter informanterna att den övriga verksamheten måste få sin del och att motoriken finns naturligt i vardagen och på så sätt inte prioriteras på samma sätt. Informanterna framhäver sin roll som viktig i mötet med barnen och de menar att de ska vara förebilder, delta, finnas tillhands genom att t.ex. uppmuntra, stötta, vara delaktiga, närvarande, i olika situationer i den dagliga verksamheten. Av studien framgår det dock en bild av att alla informanter inte är så aktiva i sin pedagog roll som de framhåller under intervjuerna. Därmed

visar vårt resultat att det skiftar i pedagogernas ambitionsnivå angående hur de aktivt stimulerar barnens motorik. Eftersom denna studie bygger på nio utvalda pedagogernas arbetssätt mot styrdokumentet gällande motoriken, kan vi inte dra några generella slutsatser.

6.2 Metoddiskussion

Att kombinera intervjuer med observationer har varit givande då fördelen har givits att se vad som händer och inte enbart förlita sig på vad som sägs. Tidsbegränsningen angående att observera gav oss inte möjligheten att studera hur pedagogerna arbetar med målstyrda planerade motoriska aktiviteter eller se hur de arbetade med närmiljöer i samband med utevistelser. Detta kan tänkas vara en nackdel eftersom vi menar att observationsmaterialet är begränsat och resultatet på så sätt får starkt stöd i intervjumaterialet. Anledningen till detta är som sagt att vi genomfört en småskalig undersökning och att det inte fanns tid att observera i högre utsträckning. Vidare vill vi påpeka vår roll som forskare kan ha påverkat resultatet av intervjuerna eftersom vi såg svårigheter med att gå in på djupet om hur ett fåtal av informanterna tänkte kring sin yrkesroll. Det betyder att de intervjuerna gav en mer yttlig information, vilket är en nackdel för en kvalitativ undersökning. Det kan bero på brister i vår förmåga att ställa följdfrågor. Därmed kan det anses att en pilotundersökning kunde haft en god inverkan på undersökningens bredd eftersom vi redan från start kunnat korrigera våra frågor och på så sätt fått ut den bästa möjliga informationen. En annan del som kan ha påverkat resultatet är att vi valde att intervjua innan vi observerade. Detta gav informanterna god insyn i syftet och därigenom innebörden med studien, vilket kan ha påverkat deras arbetssätt under observationerna. Vi känner oss dock nöjda med att låta informanterna redan från start ta del av syftet med studien eftersom det undviker etiska problem. Det kan dock inte uteslutas att en bättre bild av verkligheten hade kunnat framträda om observationen hade genomförts först samt om vi gått djupare in i empirin.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Utifrån studien har intresset väckts angående hur pedagogerna väljer att utforma miljön i förskolan utifrån ett motoriskt perspektiv. Tänker personalen på motoriken när de inreder rummen på förskolan och är det utifrån barnens intressen och behov? Vidare hade det varit intressant att se om barnen är med och påverkar miljöns utformning utifrån denna aspekt? En annan vinkling kan vara den vi nämnde i diskussionen, nämligen hur går det till när förskolor byggs och renoveras? Tas det då hänsyn till barns behov av rörelse och deras möjligheter till motorisk träning? Vad finns det för riktlinjer och bestämmelser för hur man ska gå tillväga?

Referenser

Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö- en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Liber

Danielsson, A. Auoja, K. Sandberg, M. Jonsson, B. (2001). *Rörelseglada barn*. Stockholm: Gothia AB

Denscombe, M. (1998). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Dessen, G. (1990). *Barn och rörelse*. Stockholm: HLS Förlag

Digerfeldt, G. (1990). *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek*. (Doktorsavhandling. Studia psychologica et paedagogica series altera 94) Lund: Lunds Universitet.

Ellneby, Y. (1991). *Barns rätt att utvecklas*. 1 uppl. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB

Ellneby, Y. (2007). *Barns rätt att utvecklas*. 10 utg. Stockholm: Natur och Kultur

Ericsson, I. (2003). *Motorik, koncentration och skolprestationer – en interventionsstudie i skolår 1-3*. Reprocentralen lärarutbildningen: Malmö högskola

Ericsson, I. (2005). *Rör dig – lär dig – motorik och inläring*. Malmö: Erlanders Berlings AB

Fagerli, O. Lillemyr, O-F. Søbstad, F. (2001). *Vad är förskolepedagogik?* Lund: Studentlitteratur 1

Granberg, A. (2000). *Små barns utevistelse*. Stockholm: Liber AB

Grindberg, T. Langlo Jagtøien, G. (2000). *Barn i rörelse – fysisk aktivitet och lek i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur
Langlo Jagtøien, G. Hansen, K. Annerstedt, C. (2002). *Motorik, lek och lärande*. Göteborg: Multicare förlag AB

Mellberg, B-M. (1993). *Rörelselek – en metod att stimulera barns utveckling*. Stockholm: Liber AB

Niss, G. Söderström, A-K. (2006). *Små barn I förskolan – den viktiga vardagen och läroplanen*. Lund: Studentlitteratur

Patel, R. Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Sandborg Holmdahl, A. Stening, G. (1993). *Inläring genom rörelse*. Stockholm: Liber utbildning AB

Sigmundsson, H. Vorland Pedersen, A. (2004). *Motorisk utveckling – nyare perspektiv på barns motorik*. Lund: studentlitteratur

Skolverket (1997) *Att lära som sexåring - en kunskapsöversikt*. Stockholm: Statens Skolverk

Strandell, A. Bergendahl, L. (2002). *Sätt Sverige i rörelse*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut

Volmesjö, S. (2006). *Rörelseaktivitet – lek och lärande för utveckling av individ och grupp*. Stockholm: SISU idrottsböcker

Åhs, O. (1986). *Utveckling genom lek och idrott*. Stockholm: Natur och Kultur

Artiklar & Elektroniska källor

Ericsson, I. (2004). ”Finns det tid och rum för barn?”

<http://www.idrottforum.org>. 2008-11-16 19.32

Ericsson, I. (2008). ”Att sträva efter att erbjuda fysisk aktivitet, räcker det?”

<http://www.idrottforum.org>. 2008-11-21 15.30

Statistik Förskolan

<http://www.skolverket.se/sb/d/1663/a/7697>. 2008-11-28 8.45

Skolverket (1998) *Läroplanen för förskolan – Lpfö 98*

www.Skolverket.se 2008-11-28 10.02

Thors, C. (2007). ”Det rör sig om inläring”

<http://www.forskolan.net/main.asp?ArticleID=362004&ArticleOutputTemplateID=94...>

2008-11-13 20.08

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*

Bilaga 1 - Intervjufrågor

- Namn
 - Ålder
 - Hur många barn på avdelningen?
 - Yrkestitel?
 - Hur länge har du arbetat som...?
 - När genomgick du din utbildning och var läste du?
 - Innehöll din utbildning kurser/moment om motorisk utveckling?
 - Har du läst någon annan kurs efter grundutbildningen angående motorisk utveckling?
-
- Vad tänker du på när jag säger motorik?
 - Vad innebär motorisk träning för dig?
 - Vilken betydelse anser du att motorisk träning har för barnen?
 - Hur kan du som pedagog stimulera barn till motorisk träning på ett naturligt sätt?
 - På vilket sätt kan du stimulera barns motoriska träning i vardagliga situationer?
Motivera samt ge förslag
 - Hur anser du att barnen tillgodogör sig sina rörelsebehov angående motorisk träning i förskolemiljön, inomhus samt utomhus?
 - Hur använder du olika miljöer för att stimulera barns motoriska utveckling?
-
- Har du planerade aktiviteter för att stimulera barnens motorik?
 - Hur ofta?
 - Om inte, hur kommer det sig?
 - Hur kan aktiviteterna se ut då, ge exempel?
 - Vad kan syftena med aktiviteterna vara då, ge exempel?
 - Var befinner ni er vid de planerade aktiviteterna, varför?